

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojums, pilnvarojuma līguma nosacījumi un papildinošās saimnieciskās darbības aspekti

3.1.2.3.i. investīcijā

CFLA Valsts atbalsta nodaļas vadītāja
Līga Grantiņa, liga.grantina@cfla.gov.lv
22.08.2024.

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
struktūrfondi un
Kohēzijas fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

VTNP, PSD, nesaimnieciska darbība

Mērķa grupa

Pensijas vecuma personas, kurām pašvaldības sociālais dienests ir piešķīris ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu institūcijā un ja izdevumus par šo pakalpojumu ne vairāk kā 85 procentu apmērā no pensijas vai atlīdzības, vai pabalstiem, pārējo daļu līdzfinansējot pašvaldībai, sedz:

- 1) pensijas vecuma persona, kurai ir piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statuss
- 2) pensijas vecuma persona, kurai nav piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statuss, vai viņas apgādnieki no saviem līdzekļiem, ja mērķa grupas persona nespēj samaksāt par pakalpojumu

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Neekonomisks pakalpojums

ĢVPP pakalpojumam ir **neekonomiskais raksturs**, ja izveidotajā infrastruktūrā ĢVPP sniedz pensijas vecuma personām:

- kurām pašvaldības sociālais dienests ir piešķīris ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu institūcijā
- kurām ir piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statuss
- kuras izdevumus par ĢVPP ne vairāk kā 85 procentu apmērā no pensijas vai atlīdzības, vai pabalstiem, pārējo daļu līdzfinansējot pašvaldībai, sedz pati

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Papildinošā saimnieciskā darbība

- ✓ vienlaikus ar neekonomiska rakstura ĢVPP sniegšanu var veikt papildinošo saimniecisko darbību, nepārsniedzot 20 procentus no infrastruktūras kopējās gada jaudas (platības vai finanšu izteiksmē)

Piemēram, ja 13 pensijas vecuma personām tiek sniegts neekonomiska rakstura pakalpojums, tad 3 klienti var būt pensijas vecuma personas, kuras pakalpojumu saņem bez pašvaldības sociālā dienesta norīkojuma vai kuras pašas pilnībā sedz ĢVPP izmaksas

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Ekonomisks pakalpojums (VTNP)

GVPP pakalpojumam ir **ekonomiskais raksturs**, ja izveidotajā infrastruktūrā GVPP sniedz pensijas vecuma personām:

- 1) kurām pašvaldības sociālais dienests ir piešķīris ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu institūcijā
 - 2) kurām nav piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statuss
 - 3) kuras izdevumus par GVPP ne vairāk kā 85 procentu apmērā no pensijas vai atlīdzības, vai pabalstiem, pārējo daļu līdzfinansējot pašvaldībai, sedz pati vai viņas apgādnieki no saviem līdzekļiem, ja mērķa grupas persona nespēj samaksāt par pakalpojumu
- ✓ GVPP ar ekonomisku raksturu sniedz kā vispārējas tautsaimniecības nozīmes pakalpojumu (VTNP)

Centrālā finanšu un
ligumu aģentūra

Pakalpojumu apvienošana

Vienā ēkā var apvienot visus trīs pakalpojumus:

- Neekonomiskā rakstura klientiem
- PSD rakstura klientiem (kas ir 20 % no neekonomiska rakstura klientiem)
- Ekonomiska rakstura klientiem (VTNP)

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Pilnvarojuma akts (I)

1) sabiedriskā pakalpojuma pienākumu **saturs**

- ✓ skaidri definēts uzticētais sabiedriskas nozīmes pakalpojums
- ✓ prasības sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam par nepieciešamā tehniskā aprīkojuma uzturēšanu un atjaunošanu, lai nodrošinātu minēto pakalpojumu izpildi saskaņā ar katram konkrētajam pakalpojumam izvirzītajām prasībām

2) pilnvarojuma **termiņš**

3) sabiedriskā pakalpojuma sniedzējs un pakalpojuma sniegšanas **teritorija**

4) komercsabiedrībai piešķirto **ekskluzīvo vai īpašo tiesību** būtība

5) kompensācijas mehānisma apraksts un atlīdzības maksājuma aprēķināšanas, **kontroles un pārskatīšanas kārtība**

- ✓ regulāras kompensācijas atbilstības pārbaudes vismaz ik pēc trim gadiem pilnvarojuma akta darbības periodā, kā arī tā beigās

6) pasākumi atlīdzības (kompensācijas) maksājumu **pārmaksas** novēršanai un atmaksāšanai

7) **atsauce** uz lēmumu Nr.2012/21/ES

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Pilnvarojuma akts (II) Ekskluzīvās vai īpašās tiesības

- ✓ **ekskluzīvas tiesības** — tiesības, kuras valsts vai pašvaldības institūcija ar tiesību aktu vai līgumu vai tās pilnvarota juridiskā persona ar līgumu ir piešķirusi komercsabiedrībai, pilnvarojot komercsabiedrību sniegt pakalpojumus vai veikt darbības noteiktā administratīvajā teritorijā;
- ✓ **īpašās tiesības** — tiesības, kuras valsts vai pašvaldības institūcija ar tiesību aktu vai līgumu vai tās pilnvarota juridiskā persona ar līgumu ir piešķirusi noteiktām komercsabiedrībām un kuras konkrētā administratīvajā teritorijā, neievērojot objektivitātes, proporcionalitātes un diskriminācijas aizlieguma kritērijus, vismaz vienā no šādiem veidiem:
 - a) ierobežo komercsabiedrību skaitu līdz divām vai vairāk komercsabiedrībām, kurām ir atļauts sniegt kādus noteiktus pakalpojumus vai veikt darbības,
 - b) izraugās vairākas konkurējošas komercsabiedrības, kurām ir atļauts sniegt kādus noteiktus pakalpojumus vai veikt darbības,
 - c) piešķir vienai vai vairākām komercsabiedrībām priekšrocības, kas ievērojami ietekmē kādas citas komercsabiedrības iespējas sniegt to pašu pakalpojumu vai veikt to pašu darbību tajā pašā administratīvajā teritorijā ar vienlīdzīgiem nosacījumiem.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Pārkompensācijas kontrole, apliecinājums

Ja projektā tiek iekļautas darbības, kas ir saistītas ar sabiedriskā pakalpojuma sniegšanu (ģimeniskai videi pietuvināti aprūpes pakalpojumi), projekta iesniedzējs iesniedz sadarbības iestādē vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojuma pilnvarojuma uzlicēja apliecinājumu par paredzēto atlīdzības (kompensācijas) maksājumu kontroli un pārskatīšanu, kā arī minēto atlīdzības (kompensācijas) maksājumu pārmaksas novēršanu un atgūšanu, ievērojot Eiropas Savienības līmenī noteikto pārbaužu regularitāti, bet ne retāk kā reizi trijos gados un pilnvarojuma akta darbības perioda beigās

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

VTNP lēmums, 6.pants

Dalībvalstis nodrošina, ka kompensācija, ko piešķir par pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, atbilst šajā lēmumā noteiktajām prasībām un jo īpaši ka uzņēmums nesaņem kompensāciju, kas pārsniedz saskaņā ar 5. pantu noteikto summu [neto izmaksas]. Dalībvalstis pēc Komisijas pieprasījuma sniedz pierādījumus. **Tās veic regulāras pārbaudes vai nodrošina, ka tās tiek veiktas, vismaz ik pēc trīs gadiem pilnvarojuma akta darbības periodā un tā beigās.**

Ja uzņēmums ir saņēmis kompensāciju, kas pārsniedz saskaņā ar 5. pantu noteikto summu [neto izmaksas], dalībvalstis pieprasa attiecīgajam uzņēmumam atmaksāt saņemto pārmērīgo kompensāciju. Kompensācijas aprēķināšanas parametrus atjaunina nākotnei. Ja pārmērīgas kompensācijas summa nepārsniedz 10 % no vidējās gada kompensācijas summas, šādu kompensāciju var pārnest uz nākamo periodu un atskaitīt no kompensācijas summas, kas jāmaksā par minēto periodu.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Pilnvarojuma līguma nosacījums par atlīdzības noteikšanu un kontroli

Līgumā iekļaujamie nosacījumi - pašvaldība ne retāk kā reizi trijos gados veic pārbaudes par pakalpojuma sniedzējam piešķirto atlīdzības maksājumu/kompensāciju izlietojumu un tā atbilstību piešķiršanas kritērijiem, aprēķinu un kontroles kārtību un pārmērīgas kompensācijas novēršanu, kas atbilst Eiropas Komisijas 2011.gada 20. Decembra lēmuma Nr. 2012/21/ES par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi 5. un 6. pantam.

Ja pārmērīgas kompensācijas summa nepārsniedz 10 % no vidējās gada kompensācijas summas, šādu kompensāciju var pārnest uz nākamo periodu un atskaitīt no kompensācijas summas, kas jāmaksā par minēto periodu. Bet ja kompensācijas summa pārsniedz saskaņā ar Eiropas Komisijas lēmuma Nr.2012/21/ES 5.pantā noteikto summu, tad uzņēmumam ir pienākums atmaksāt saņemto pārmērīgo kompensāciju.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Piemēri līguma nosacījumiem saistībā ar kompensācijas mehānisma aprakstu un atlīdzības maksājuma aprēķināšanas, kontroles un pārskatīšanas kārtību (ietverot regulāras kompensācijas atbilstības pārbaudes vismaz ik pēc trim gadiem pilnvarojuma akta darbības periodā, kā arī tā beigās un pasākumi atlīdzības (kompensācijas) maksājumu pārmaksas novēršanai un atmaksāšanai

Gadījumā, ja VTNP kompensācijas mehānisms noteikts iestādē ar atsevišķu kārtību, tas jāiekļauj līgumā, piemēram, *Kompensācijas aprēķināšanas metodika tiek noteikta ar ...dokumentu.*

Kompensācijas parametru uzraudzības kārtība - *Pašvaldība, vismaz ik pēc trīs gadiem Līguma darbības laikā un Līguma darbības beigās nodrošina kompensācijas parametru atbilstības kontroles veikšanu, t.i. ne vēlāk kā līdz ... un*

Pašvaldība izskata uzņēmuma iesniegto atlīdzības maksājumu/kompensācijas iesniegumu saskaņā ar *Pašvaldības saistošajiem noteikumiem (vai cits dokuments)* par atlīdzības maksājumu/kompensācijas piešķiršanas kritērijiem, aprēķinu un kontroles kārtību un pārmērīgas kompensācijas novēršanu, ņemot vērā, ka pieprasāmā summa nevar pārsniegt summu, kas nepieciešama, lai segtu neto izmaksas, kas rodas, pildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumus, tostarp saprātīgu peļņu (atbilstoši EK lēmuma 2012/21/ES 5.panta 1.punktam) un var lemt par attiecīgu atlīdzības maksājumu/kompensācijas piešķiršanu.

Pašvaldība ne retāk kā reizi gadā veic pārbaudes par Sabiedrībai piešķirto atlīdzības maksājumu/kompensāciju izlietojumu un tā atbilstību piešķiršanas mērķiem saskaņā ar *Pašvaldības saistošajiem noteikumiem (cits dokuments)* par atlīdzības maksājumu/kompensācijas piešķiršanas kritērijiem, aprēķinu un kontroles kārtību un pārmērīgas kompensācijas novēršanu, kas atbilst EK lēmuma Nr. 2012/21/ES 5. un 6.pantam. Ja pārmērīgas kompensācijas summa nepārsniedz 10 % no vidējās gada kompensācijas summas, šādu kompensāciju var pārnest uz nākamo periodu un atskaitīt no kompensācijas summas, kas jāmaksā par minēto periodu. Bet, ja kompensācijas summa pārsniedz saskaņā ar EK lēmuma Nr. 2012/21/ES 5.pantu noteikto summu, tad uzņēmumam ir pienākums atmaksāt saņemto pārmērīgo kompensāciju.

Atsauce uz FM vadlīnijām, pēc kurām vadīties:

<https://www.fm.gov.lv/lv/skaidrojosie-materiali> Vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumu (VTNP) kompensācijas noteikšanas metodes

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Papildinoša saimnieciska darbība 3.1.2.3.i pasākuma ietvaros

- 1) Var veikt papildinošo saimniecisko darbību, t. i., veikt darbības, kas ir tieši saistītas ar ēkas ekspluatāciju un tai nepieciešamas vai nesaraujami saistītas ar tās galveno ar saimniecisko darbību nesaistīto izmantojumu, patērējot tādu pašu resursu, piemēram, materiālus, aprīkojumu, darbaspēku, kā ar saimniecisko darbību nesaistītajām darbībām, kopumā nepārsniedzot 20 procentus no infrastruktūras kopējās gada jaudas (platības vai finanšu izteiksmē);
- 2) Var papildinošas saimnieciskās darbības ietvaros sniegt ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pensijas vecuma personām, kuras ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas pakalpojumu saņem ar sociālā dienesta lēmumu par šā pakalpojuma piešķiršanu vai bez šāda lēmuma un kuras pašas vai viņu apgādnieki pilnā apmērā sedz pakalpojuma izmaksas;
- 3) Pēc aģentūras pieprasījuma, finansējuma saņēmējs sagatavo un iesniedz aģentūrai pārskatu par papildinošās saimnieciskās darbības apjomu no infrastruktūras kopējās gada jaudas (platības vai finanšu izteiksmē) un nodrošina aprēķinus pamatojošo dokumentu pieejamību papildinošās saimnieciskās darbības uzraudzībai;
- 4) Ja ir pārsniegts 1) un 2) minētais papildinošās saimnieciskās darbības ierobežojums, finansējuma saņēmējs līgumā noteiktajā kārtībā iesniedz ziņojumu aģentūrai par konstatēto pārkāpumu un saskaņā ar Komerccarbības atbalsta kontroles likuma IV vai V nodaļas nosacījumiem atmaksā aģentūrai saņemto nelikumīgo atbalstu par attiecīgo gadu, kurā konstatēts pārkāpums, no līdzekļiem, kas ir brīvi no komerccarbības atbalsta.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Normatīvais regulējums VTNP jomā

Komisijas 2011.gada 20.decembra lēmums (**2012/21/ES**) par Līguma par ES darbību 106.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi

EK rokasgrāmata

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/new_guide_eu_rules_procurement_lv.pdf

FM skaidrojumi

<https://www.fm.gov.lv/lv/skaidrojosie-materiali> sadaļa Par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

**Paldies par uzmanību,
Veiksmīgu projektu sagatavošanu!**

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
struktūrfondi un
Kohēzijas fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē